

Universitätsbibliothek Paderborn

Acta Pacis Westphalicæ Publica

Oder Westphälische Friedens-Handlungen und Geschichte

Worinnen enthalten, was vom Schluß des Jahrs 1647. biß in den Monath Junium des Jahrs 1648. zwischen Jhro Römisch-Kayserlichen Majestät, dann den Beyden Cronen Franckreich und Schweden, ingleichen des Heiligen Römischen Reichs Chur-Fürsten, Fürsten und Ständen, zu Oßnabrück und Münster gehandelt ...

Meiern, Johann Gottfried von

Hannover, 1735

VD18 90103157

§. I. Die Kayserliche Gesandten verfassen zweyerley Projecten eines Instrumenti Pacis cum Gallis; Ursache davon, wegen des Pöpstlichen Nuntii genommenen Anstand bey dem puncto Gravaminum

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52461](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52461)

im Druck. N. I. *Formula Instrumenti Pacis à Gallis exhibiti 1647.*

§. III. Vergleichung des Französischen Satisfactionspuncts. N. I. *Formula Transactionis de Satisfactione Gallie.* N. II. *Formula Cessionis Casarea respectu Provinciarum Corona Gallie cessarum.*

IV. Von der Stadt Straßburg und der zehen Elsäßischen Reichs-Städte Erhaltung bey ihrer

Reichs-Immediatät. N. I. II. Derselben *Memoria- len* in hac materia.

§. V. Frankreich will Elsäß als ein Lehen vom Reich haben. Ursachen, weswegen Elsäß nicht gänglich vom Reich zu trennen. N. I. *Rationes, quibus contenditur, Alsatiam ab Imperio R. Germ. non esse separandam.*

1647.
Junius.

Sechs und Dreyßigstes Buch.

1647
Junius.

§. I.

Die Kayserlichen verfaßten zweyerley Projecten vom Instrumento Pacis mit der Cron Frankreich.

S ist im Vierdten Theil dieses Wercks, im XXX. Buch, §. II. p. 557. angeführt worden, welchergestalt die Kayserliche Gesandten, am 7. Jun. 1647. ihr *Instrumentum Pacis cum Gallis*, denen Mediatoribus eingeliefert hatten, damit diese selbiges den Franzosen, zur nöthigen Erinnerung, behändigen möchten. Sie hatten aber zweyerley Projecten gefertigt, in deren einem alle Reichs-Sachen, *tam quoad Ecclesiastica quam Politica*, mit begriffen, in dem andern aber dieselbige dar- um übergangen und ausgelassen gewesen, weil der Päpstliche Nuntius den punctum

Gravaminum zu unterschreiben Bedencken truge; daher sich beyde Cronen dergestalt unter einander verglichen, daß es zwar bey dem, was diesfalls abgehandelt sey, ohnveränderlich zu lassen wäre; es sey aber in demjenigen Exemplar, welches der Päpstliche Nuntius unterschreiben würde, die Clausul anzufügen: Daß alle übrige in dem andern Instrument enthaltene Puncten, nichts desto weniger gelten und eben so kräftig seyn solten, ob wären sie selbst wörtlich einverleibt; Und lautete solches von den Kayserlichen Gesandten projectirte Instrumentum also:

Bey den Päpstlichen Nuntii.

Formula des Kayserlichen Instrumenti Pacis cum Gallis.

Projectum Instrumenti Pacis Casarei cum Gallis.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDVÆ TRINITATIS Amen.

Notum sit omnibus & singulis præsentis literas inspecturis aut legi audituris, quod cum ob natum in Sacro Romano Imperio Germanicæ Nationis annis ab hinc circiter viginti sex civile & internum bellum, cui deinde Exteri quoque Reges & Principes accesserunt, non solum totam Germaniam, verum etiam alias Europæ Provincias Christiani nominis maximis calamitatibus affici contigerit, atque inter Augustissimum quondam Romanorum Imperatorem Dominum Ferdinandum II. Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatia, Slavoniæ &c. Regem, Archiducem Austriæ, Ducem Burgundiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ & Wirtembergæ &c. Comitem Tyrolis &c. pientissimæ ac gloriosissimæ memoriæ, ejusque socios & assistentes ex una, & Serenissimum ac Potentissimum quondam Principem, Dominum Ludovicum XIII. Galliarum Regem Christianissimum, felicitatis recordationis, ejusque Confederatos & Adhærentes ex altera parte, satis diu armis acerrime decertatum plurimumque sanguinis Christiani effusum, & bellum hoc in eorundem Successores, Augustissimum scilicet modernum Imperatorem Dominum Ferdinandum III. ejusque Confederatos & Adhærentes devolutum & in hodiernum usque diem continuatum sit, tandem divina bonitate Regum corda moyente factum, ut de Pace Universalis inter Christianos Principes restauranda serâ cogitatio suscepta, atque per Conventionem ea de re Hamburgi partium intervenien-

1647.
Junius.

venientium consensu die 17 Decembris, Anno 1641. initam, Monasterii & Os-
nabrugis Westphalorum publicus Congressus institutus fuerit, cui quidem
Conuentui inter Imperatorem & Regem Galliarum Monasterii specialiter in-
stituto, Sanctissimus Dominus Noster, Dominus Innocentius X. ad contestan-
dam suam paternam pro Christianæ Reipublicæ tranquillitate & concordia
solicitudinem, Nuncium suum Apostolicum cum potestate Legati ad Tra-
ctum Rheni aliasque partes Inferioris Germaniæ, Illustrissimum & Reverendis-
simum Dominum Fabium Chisum, Episcopum Neritonensem, jam ante à fe-
licis recordationis Papa Urbano Octavo huic negotio destinatum, Serenissi-
ma item Respublica Venetorum, pro insigni suo inter Christianos Principes
concordiam conciliandi studio, suum quoque Oratorem, Illustrissimum & Ex-
cellentissimum Dominum Aloysium Contarenum, Equitem Patricium Ve-
netum, hisce Tractatibus adesse ac Mediatorum sive interpositorum vice fun-
gi iusserunt, ne integer Orbis Christianus spe sua defraudaretur, sed univer-
sis & singulis palam fieret, Imperatorem Regemque Christianissimum de
consilio & consensu suorum utrinque Confederatorum, Sociorum & Adhæ-
rentium, nihil magis desiderare, quam ut tranquillitas publica Orbi Christi-
ano reddatur, gloria Divini nominis adaugeatur, pax & amicitia stabilis ac fir-
ma in solatium populi Christiani reducatur: ideo non solum prædictas lega-
tiones & interpositiones Sux Sanctitatis & Reipublicæ Venetæ, grato & be-
nevolò animo requisiverunt, admiserunt iisque locum dederunt, verum et-
iam ad opus tam utile & salutare perficiendum, talemque Pacem & amicitia-
m tractandam, concludendam & confirmandam, Plenipotentiarior suos de-
legarunt, statutoque tempore & loco adesse voluerunt; & a parte quidem Im-
peratoris, Illustrissimos & Excellentissimos Dominos, Dominum Maximilia-
num Comitem de Trautmansdorff (inferatur titulus debitus) Dominum Io-
annem Ludovicum Comitem a Nassaw (tit.) Dominum Isaacum Volmar,
Iuris utriusque Doctorem, Serenissimi Domini Archi-Ducis Ferdinandi
Caroli Consiliarium, ejusque Camerae Præsidentem, a parte vero Regis Christi-
anissimi, Illustrissimum & Celsissimum Principem, Dominum Henricum, Du-
cem de Longueville, Illustrissimos item & Excellentissimos Dominos, Domi-
num Claudium de Mesmes, Comitem d' Avaux, & Dominum Abelem Servien
Comitem de Rochefort (ponantur singulorum tituli) omnes & singulos le-
gitimis & justis Mandatis ac Plenipotentii instructos, quarum copiarum sub fi-
nem hujus Instrumenti de verbo ad verbum insertæ ac annexæ reperiuntur.
Ab his igitur utriusque partis Legatis Plenipotentiariorum & Commissariis virtu-
te Mandatorum sibi invicem exhibitorum ac recognitorum, præsentibus quo-
que & ad hoc per Imperatorem legitime citatis & convocatis Sacri Romani
Imperii Dominis Electoribus, Principibus ac reliquis Statibus & Ordinibus
eorumve Deputatis, mediantibus strenuamque operam navantibus prædictis
Dominis Interpositoribus Domino Nuncio Apostolico & Domino Oratore
Venero, Pax & amicitia conditionibus & Articulis infra positis tractata, com-
posita & conclusa est.

Primo: sit Pax & amicitia vera, sincera, perpetua, a tempore hujus Con-
ventionis impostera inter Imperatorem, Sacri Romani Imperii Electores,
Principes, Status & Ordines, Regem Catholicum, Domum Aultriacam, eo-
rumque Vafallos, Subditos, Cives, Incolas, Confederatos, Socios ac Assisten-
tes ex una; Regem item Christianissimum Regnumque Galliarum, ejusque
Principes, Ordines, Vafallos, Subditos, Incolas, Confederatos Adhærentesque,
ex altera parte, ita ut statim etiam tempore præsentis in futurum, utrinque
cesset omnis hostilitas, armorumque violentia, atque utraque pars alteram
amore & benevolentia prosequatur, utilitatem, honorem, commodumque
altera alterius inter se mutuo promoveat, a damnis vero & ignominiiis quo-
modolibet inferendis prorsus absteineat, nec etiam quenquam in præjudicium
alterius receptet, foveat vel adjuvet.

Zünftter Theil.

N 2

Se-

1647.
Junius.

1647.
Junius.

Secundo: omnes toto hoc bello hinc inde admiffæ & illatæ violentiæ, hostilitates ac bellicæ calamitates & injuriæ omnes tam reales quam verbales, perpetuæ oblivioni commendatæ sunt, adeo ut nulli prorsus deinceps permiffum fit, ob damnum acceptum, injuriamve illatam aut calamitatem bellicam toleratam judicialiter aut extrajudicialiter vindictam instituere, fumere, persequi, aut aliquam inde actionem, compensationem aut satisfactionem prætere, quæ quidem Amnestia & oblivionis sanctio præter utramque partem Principalem, eorumque Vafallos, Subditos, Incolas, Confœderatos, Socios & Adhærentes, etiam in specie & nominatim comprehendere intelligitur & intelligi debet omnes & singulos præfectos, officiales & milites omnesque alios, qui tam bello, quam aliter quomodocunque uni alterive parti, eorumve Fœderatis, Sociis & Adhærentibus servierunt, opemque præstiterunt: ita ut non obstantibus eorum officiis & operis in damnum detrimentumve alterutrius partis præstitis, restitui debeant omnibus suis bonis, honoribus & dignitatibus, citra turbationem, quæ ipsis impostero sub quocunque prætextu ex iis, quæ durante bello gesta fuerunt vel aliter ex causa et occasione hujus belli inferri posset.

1647.
Junius.

Tertio: quod ad causam Palatinam attinet, Cæsaris & Imperii ac Coronarum consensu decisum & conventum est. Primo omnium, quod dignitas Electoralis sicut hætenus, ita etiam impostero remanere debeat penes Serenissimum Principem Dominum Maximilianum Ducem Bavarix ejusque liberos masculos, totamque Lineam Wilhelmianam in perpetuum cum omnibus Regaliis, Officiis, Præcedentiis, Insigniis & juribus quibuscunque, quemadmodum Sua Serenitas eandem hætenus tenuit, exercuit & possedit, nullo prorsus excepto. Secundo, quod eidem Domino Electori in solum pro debito tredecim Millionum totus Palatinatus Superior, cum omnibus appertinentiis absque ulla diminutione aut detractioe in perpetuum & irrevocabiliter pro se & hæredibus sive ex corpore suo, sive ex Linea reliqua Wilhelmiana descendentibus permanere & relinqui debeat, citra omnem contradictionem Palatinorum, & cujuscunque alterius, ita ut oppignoriatio a Ferdinando Secundo Imperatore pro dictis tredecim millionibus eidem Electori super Austria Superiori constituta, virtute hujus præsentis Conventionis, re ipsa sublata, cassata & annullata sit, nullamque prorsus actionem hoc nomine vel ipse Dominus Elector vel ejus Liberi, Hæredes & Successores, ullo unquam tempore vel causa prætere possint aut debeant, teneatur etiam idem Dominus Elector statim post conclusam hanc & publicatam Pacem Cæsareæ Majestati omnia Instrumenta, quæ super isto Contractu confecta sunt, ad cassandum & annullandum exhibere & tradere. Quoniam Strata Montana certæ quædam Præfecturæ antiquitus non ad hunc Palatinatum, sed in disputabili proprietatis jure ad Electorem & Archi-Episcopum Moguntinensem pertinent, & Anno demum Millesimo quadringentesimo sexagesimo tertio pro certâ pecuniæ summa Palatinis expresso pacto perpetuæ Reluisionis oppignorata fuerunt, ideo conventum est, ut hæ Præfecturæ quemadmodum illæ Decreto Ferdinandi II. Imperatoris post proseriptionem Friderici Palatini, Eminentissimo quondam Domino Joanni Suickardo Electori Moguntinensi restitutæ sunt, porro etiam irrevocabiliter penes ejusdem successorem modernum, Dominum Electorem Anshelmum Casimirum ejusque Archi-Episcopatum Moguntinensem permaneant, modo idem pretium pignorationis sponte oblatum parata pecunia exsolvat.

Quarto: Omnes item Principes, Status & Ordines Imperii stabiliantur in antiquis Juribus suis, Prærogativis, Libertatibus, Privilegiis, absque quod in iis impostero sub quocunque prætextu turbari possint, & consequenter sine difficultate gaudeant Jure Suffragii competente in omnibus deliberationibus

1647.
Junius.

nibus super negotiis Imperii, præsertim ubi de concludenda Pace, de nunciando Bello, de solvendis Contributionibus, delectibus & hospitationibus militum, imponendis præfidiis, exstruendis novis fortificationibus in locis intraditionem sive statum dictorum Principum & Ordinum sitis, concludendis Fœderibus, ferendis novis Legibus aut interpretandis antiquis aut aliis negotiis ejusdem naturæ agetur: Quæ imposterum aliter tractari & decidi non poterunt, quam in Comitibus generalibus Statuum consensu, salvis tamen iis, quæ ad Imperatorem solum vel ad Collegium Electorale duntaxat pertinent & salvis eorundem juribus & præminentis, omniaque intelligendo juxta morem ab antiquo in Imperio receptum, Bullamque Auream, Capitulationem Cæsaream & Constitutiones Imperii. De cætero, dicti Principes & Status Imperii generatim & speciatim manutenebuntur in omnibus aliis juribus Superioritatis ipsis competentibus, & speciatim in jure faciendi Fœdera, tam inter se quam cum vicinis Principibus, pro conservatione & securitate sua, modo tamen ea Fœdera non sint contra Imperatorem & Imperium & Pacem ejusdem publicam, fiantque salvo per omnia juramento, quo quisque Imperatori & Imperio obstrictus est, atque de his in publicis Imperii Comitibus coram Cæsare & Statibus actum cognitumque sit.

1647.
Junius.

Et ad hunc effectum, Quinto, conventum est, quod omnes laudabiles consuetudines Sacri Romani Imperii, Constitutiones & Leges Fundamentales & speciatim contenta Bullæ Auræ contra contraventionem per quemcunque sub quocunque prætextu faciendam, & ante omnia in eo, quod ad Electionem Imperatorum seu Regum Romanorum spectat, religiose observabuntur, in eoque formæ per dictam Bullam Auream & alias Constitutiones, Declarationes & Capitulationes in hac materia præscriptæ inviolabiliter custodientur.

Sexto: Commercia tam mari, fluminibus, lacubus, quam terra utrobique libera sunt, eo prorsus modo, forma, Privilegiis & immunitaribus, quibus ante præsentem motus gaudebant, sublatis omnibus pedagiis, vectigalibus, exactioibus & impositionibus durante bello & ejusdem occasione sine legitima autoritate introductis, adeo ut Sacri Romani Imperii Regnorumque ac ditionum hæreditariarum Cæsaris ac Domus Austriacæ tum etiam Regis Christianissimi Regnique Galliarum & Confederatorum Vasallis, Subditis, Clientibus, incolis, utrinque commeandi, commercandi, transeundi, commorandi, conversandi, negotiandi, eundi redeundique libera prorsus facultas & potestas data & concessa sit, atque data & concessa esse virtute præsentium intelligatur, quos etiam utrinque contra injustas oppressiones & violentias, quoties opus fuerit, instar propriorum subditorum defendere & protegere teneantur. Obligati autem nihilominus erunt, quicumque hoc modo per Sacri Romani Imperii fines aut Regnum Galliarum commeare & contractare voluerint, juribus & impositionibus antiquis & novis legitime institutis debitam præstare satisfactionem.

Septimo: quo magis autem Pax & Amicitia inter Imperatorem, Sacrum Romanum Imperium Domumque Austriacæ & Regem Christianissimum Regnumque Galliarum stabiliri, conservari & assicurari possit, conventum est, quod supremum Dominium, iura Superioritatis, aliaque omnia in Episcopatus Metensem, Tullensem & Virodunensem urbesque cognominas, horum Episcopatum districtus & nominatim Moyenvicum eo modo, quo hætenus ad Romanum spectabant Imperium, imposterum ad Coronam Gallie spectare debeant.

1647.
Junius.

Reservato tamen jure Metropolitano ad Archi-Episcopatum Trevirensis juxta ejusdem Curia Archi-Episcopalis Trevirensis usum antiquum pertinente, salvo etiam Sedis Apostolicæ, omnium insuper Ducum, Principum, Comitum, Baronum, Nobiliumque Feudis, jure item clientelari, cæterisque rebus, quæ cuilibet eorum in his Episcopatibus competere possunt. In quibus omnibus per Regem Christianissimum nullatenus molestari, sed omnes & singuli, in eo quo sunt statu immediata subjectionis erga Romanum Imperium relinqui debebunt. Quemadmodum pariter Rex Christianissimus antiquas illorum Episcopatum, Ecclesiarumque Collegiarum, Præpositurarum, Prælaturarum, Abbatiarum, Præbendarumque, Fundationes, juxta eorundem Episcopatum Diceceses nullatenus immutare, commendatariis aut aliis inusitatis oneribus gravare, sed his omnibus propriam eligendi, postulandi aut conferendi facultatem, Fundationibus, Privilegiis, Moribus, aut Institutis competentem, salvam atque illæsam permittere tenebitur.

1647.
Junius.

Nec non restituatur in possessionem Episcopatus Virodunensis Dominus Franciscus Lotharingæ Dux tanquam legitimus Episcopus, & hunc Episcopatum pacifice administrare, ejusque juribus, privilegiis, redditibus & fructibus uti, frui permittatur, dummodo præstiterit Regi juramentum fidelitatis, nihilque moliatur adversus Regis Regniue commoda. Junior etiam Princeps Carolus Lotharingus manuteneatur in sua Coadjutoria Abbatiae Guigenfis.

Octavo: Regi Christianissimo ejusque in Regno successoribus jus sit perpetuum tenendi præsidium in Castro Philipsburg protectionis ergo, ad convenientem tamen numerum restrictum, qui vicinis justam suspicionis causam præbere non possit, sumptibus duraxat Coronæ Gallia sustentandum. Patere etiam debet Regi liber transitus recto itinere ex Gallis per terras & aquas Imperii ad inducendos milites, commeatum &c. quibus & quoties opus fuerit.

Rex tamen Statibus & Ordinibus Imperii, per quorum ditiones ejusdem transitus institui debet, eveniente casu, juxta Constitutiones Imperii sufficienter & indemnitate & sumptuum præstatione cavere teneatur, tum etiam præter præsidium & transitum in dictum Castrum Philipsburg nihil ulterius præterdet, sed ipsa proprietas, omnimoda Jurisdictione, Possessio, omniaque emolumenta, fructus, accessiones, jura, regalia, servitutes, homines, subditi, vassalli & quicquid omnino antiquitus ibidem & in totius Episcopatus Spirensis Ecclesiarumque illi incorporatarum districtu, Episcopo & Capitulo Spirensi competeat & competere poterat, eisdem impostum quoque salva, integra & illæsa, excepto tamen jure protectionis prædicto, permaneant.

Nono: Cedit & transfert Imperator & Imperium in Regem Christianissimum ejusque in Regno Galliarum Successores jus directi Domini, Superioritatis, & quodcumque aliud sibi & Sacro Romano Imperio hætenus impignoratum competeat & competere poterat.

Decimo: Imperator pro se totaque Serenissima Domo Austriaca, item Imperium, cedunt omnibus juribus, proprietatibus, Dominiis, Possessionibus, Jurisdictionibus, quæ hætenus sibi, Imperio & Familiæ Austriacæ competeant in oppidum Brisacum, Landgraviatum Superioris & Inferioris Alsatia (salvo jure Episcopatus Argentinenfis) Suntgoviam, Præfecturamque Provinciam decem Civitatum Imperialium in Alsatia sitarum, scilicet Ha-

ge-

1647.
Junius.

genow, Colmar, Schlettstadt, Weisenburg, Landaw, Obersheim, Rosheim, Münster in Valle Sancti Georgii, Kaiserberg, Turinchaim, omnesque Pagos & alia quæcunque jura, quæ a dicta Præfectura dependent, eaque omnia & singula in Regem Christianissimum Regnumque Galliæ transferunt, ita ut dictum oppidum Brisacum cum Villis Hochstadt, Niderrimbling, Hatten & Acharren ad communitatem Civitatis Brisac pertinentibus, cumque omni territorio & banno, quatenus se ab antiquo extendit, salvis tamen ejusdem Civitatis privilegiis & immunitatibus, a Domo Austriaca antehac obtentis & impetratis, itemque dictus Landgraviatus utriusque Alsatia & Suntgovia, tum etiam Præfectura provincialis in dictas decem Civitates & loca dependentia, ita omnes Vasalli, Landsassii, Subditi, Homines, Oppida, Castra, Villæ, Arces, Sylvæ, Foresta, Argenti, Auri aliorumque mineralium Fodinæ, Flumina, Rivi omniaque jura, Regalia & Appertinentiæ cum omnimoda Jurisdictione & Superioritate, supremoque Dominio, a modo in perpetuum ad Regem Christianissimum Coronamque Galliæ pertineant & pertinere intelligantur, absque Cæsaris, Imperii, Domusque Austriacæ vel cujuscunque alterius contradictione, adeo, ut nullus omnino Imperator aut Familiæ Austriacæ Princeps quicquam Juris aut potestatis in his præmemoratis partibus cis & ultra Rhenum sitis, ullo unquam tempore prætereundere vel usurpare possit aut debeat, sit tamen Rex obligatus in his omnibus & singulis Catholicam conservare Religionem, quemadmodum sub Austriacis Principibus conservata fuit, omnesque, quæ durante hoc bello novitates irreperunt, remove.

Undecimo, cum Sueci vigore Pacificationis cum ipsis pariter initæ, Beneficentiam Episcopatus Argentoratensis restituere teneantur, præsidiumque inde deducere, statim solo æquari debent ejusdem oppidi munitiones modernæ, nec non adjacentis fortalitii Rheinau, sicuti quoque Tabernarum Alsatia, Castrum Hohenbar & Neoburgi ad Rhenum, neque in prædictis locis ullus miles præsidarius haberi poterit.

Duodecimo: per Magistratos & incolas dictæ civitatis Tabernarum neutralitatem accurate servaturos licebit Regio militi, quoties postulatum fuerit, tuto libereque transire.

Decimo tertio: nullæ ad Rhenum munitiones in citeriori & ulteriori ripa extrui poterunt, Basilea usque Philipsburgum, neque ullo molimine deflecti aut interverti fluminis cursus ab una alterave parte.

Decimo quarto: Quod ad æs alienum attinet, quo Camera Ensisheimiana gravata est, Serenissimus Dominus Archidux Ferdinandus Carolus recipiet in se cum ea parte Provincia, quam Rex Christianissimus ipsi restituere debet, tertiam omnium debitorum partem sine distinctione, sive Chirographaria sive hypothecaria sint, dummodo utraque sint in forma authentica & vel specialem hypothecam habeant, sive in Provincias cedendas, sive in restituendas, vel si nullam habeant in libellis rationariis receptorum ad Camera Ensisheimianam respondentium, usque ad finem Anni 1632. agnita atque inter debita & credita illius recensita fuerint, & pensationum annuarum solutio dictæ Camera incubuerit, eamque dissolvat, Regem pro tali quora penitus indemnem præstando. Quæ vero Collegiis ordinum & singulari per Austriacos Principes cum ipsis in Diæti Provincialibus inita conventionione attributa, aut ab ipsis Ordinibus communi nomine contracta sunt, iisque solvenda incumbunt, debet inter eos, qui sub Dominio Domus Austriacæ remanent, atque illos, qui in dittonem Regis veniunt, iniri conveniens distributio, ut unaquæque pars sciat, quantum sibi æris alieni dissolvendum restet.

De-

1647.
Junius.

Decimo quinto: Rex Christianissimus re & facto statim intra tempus sequenti Articulo expressum restituet Domui Austriacæ & in specie supradicto Serenissimo Archiduci Ferdinando Carolo, primogenito quondam Archiducis Leopoldi Filio, quatuor Civitates Sylvestres, Reinfelden, Seckingen, Lauffenburg & Waltshutum cum omnibus Territoriis & Balivatibus, Villis, Pagis, Molendinis, Sylvis, Forestis, Vafallis, Subditis, omnibusque appertinentiis cis & ultra Rhenum, itemque Comitatum Hauenstein, Sylvam Nigram, totumque Superiorem & Inferiorem Brisgoviam & Civitates in eo sitas antiquo jure ad Domum Austriacam spectantes, scilicet, Neuburg, Freiburg, Endingen, Kentzingen, Waltskirch, Villingen, Breunlingen cum omnibus eorundem Territoriis, item cum omnibus Monasteriis, Abbatibus, Prælatibus, Præposituris, Ordinum Equestrium Commendatariis, cum omnibus Balivatibus, Baronatibus, Castris, Fortalitiis, Comitibus, Baronibus, Nobilibus, Vafallis, Hominibus, Subditis, Fluminibus, Rivis, Forestis, Sylvis, omnibusque Regaliis, Juribus, Jurisdictionibus, Feudis & Patronatibus, cæterisque omnibus & singulis ad sublime Territorium, patrimoniumque Domus Austriacæ in toto isto tractu antiquitus spectantibus: totam item Ortnaviam cum Civitatibus Imperialibus, Offenburg, Gengenbach & Cella ad Amersbach, quatenus scilicet Præfecturæ Ortnaviensis obnoxia sunt, omnes item Ditiones, Patronatus & Dynastias ultra Sylvam Nigram per Sveviæ tractum hæcenus armis Gallicis aut Svecicis occupatas, adeo ut nullus omnino Rex Franciæ quicquam Juris aut potestatis in his præmemoratis partibus cis & ultra Rhenum sitis, ullo unquam tempore prætereundere vel usurpare possit aut debeat, non obstantibus ullis donationibus, concessionibus, translationibus, venditionibus aut aliis alienationibus quomodolibet factis; ita tamen, ut Austriacis Principibus prædicta restitutione nihil novi juris acquiratur. Quod si ex prædictis ditionibus & locis aliqua hucusque in potestate Domus Austriacæ remanserunt aut armis recuperata sunt, restitutio illorum respectu ita intelligatur, ut nullam omnino deinceps Rex Christianissimus prætensionem ad eadem habere aut manere possit.

1647.
Junius.

Decimo sexto: Libera sint in universum inter utriusque Rheni ripæ & Provinciarum utrinque adjacentium incolas, commercia & comæatus. Inprimis verò libera sit Rheni navigatio, ac neutri parti permissum esto, navestranseuntes ascendentes aut descendentes impedire aut detinere, arrestare, molestareque quocunque prætextu, sola inspectione, quæ ad perferendas aut visitandas merces fieri consuevit, excepta; nec etiam liceat nova & insolita vectigalia, pedagia, passagia, datia, aut alias ejusmodi exactiones ad Rhenum imponere, sed utraque pars contenta maneat vectigalibus & datiiis ordinariis, ante hoc bellum sub Austriacorum gubernatione ibidem præstari solitis.

Decimo septimo: Omnes Vafalli, Landsassii, Subditi, Cives, Incolæ, quicunque cis & ultra Rhenum Domui Austriacæ subiecti erant, sicuti etiam illi, qui immediatè Imperio subsunt, vel alios Imperii Ordines ut superiores recognoscunt, non obstante qualicunque confiscatione, translatione, donatione per Ducem Bernardum Weymariensem aliosque militiæ Svecicæ Præfectos post occupatam Provinciam facta, perque Regem Christianissimum ratificata aut proprio motu decreta, statim post publicatam Pacem bonis suis immobilibus & stabilibus, sive corporalia sive incorporalia sint, Villis, Castris, Oppidis, Fundis, Possessionibus restitui debent, citra ullam exceptionem meliorationum, expensarum, sumptuum, compensationum, quas moderni Possessores quomodolibet objicere possent, & citra restitutionem fructuum perceptorum. Quod verò ad confiscationes rerum pondere, numero, & mensura consistentium, exactiones, concussiones atque extorsiones intuitu belli factas at-

1647
Junius.

attinet, earum repetitio ad ampurandas lites utrinque penitus cassata & sublata esto.

1647.
Junius.

Decimo octavo: Teneatur Rex Christianissimus non solum Episcopos Argentinensem & Basiliensem, eorumque Capitula, sed etiam reliquos per utramque Alsatiam & Sundgoviam Romano Imperio immediate subiectos Ordines, Abbates Murbacensem & Luderensem, Abbatissam Antlaviensem, Monasterium in valle St. Gregorii Benedicti Ordinis, Palatinos ad Luzelstein, Duces de Wirtenberg tanquam Dominos Comitatus Montpelgardensis, Horburg & Reichenweiler, Comites & Barones de Hanau, Fleckenstein, Leiningen, Rixingen, Westerburg, Oberstein, totiusque Inferioris Alsatiæ Nobilitatem, tam alios, qui in isto tractu possessionem vel quasi Immediatis erga Romanum Imperium habent, item prædictas decem Civitates, quæ Præfecturam Hagenoensem agnoscunt, in ea libertate & possessione Immediata, qua hætenus gavisi sunt, relinquere, ita ut nullam ulterius in eos Regiam Superioritatem præterdere possit, sed iis iuribus contentus maneat, quæcunque ad Dominum Austriacam spectabant, & per hunc Pacificationis Tractatum Coronæ Galliæ ceduntur, ita tamen ut præsentis hac declaratione nihil detractum intelligatur de eo omni supremi Domini jure, quod supra concessum est.

Decimo nono: Item Rex Christianissimus pro recompensatione partium ipsi cessarum prædicto Domino Archiduci Ferdinando Carolo solvet tres milliones librarum Turonensium annis proximè insequentibus, scilicet millesimo sexcentesimo quadagesimo septimo, quadagesimo octavo & nono, in Festo Sancti Johannis Baptiste, quolibet ad tertiam partem, in moneta bona & proba, ut binæ libræ cum dimidia ex æquent thalerum Imperialem justis valoris Basileæ ad manus Archiducis ejusvè deputatorum.

Vicesimo: Præter dictam pecuniæ quantitatem Rex Christianissimus tenebitur in se recipere duas tertias debitorum Camerae Ensisheimianæ sine distinctione, sive Chirographaria sive hypothecaria sint, dummodo utraque sint in forma authentica & specialem hypothecam habeant, sive in Provincias cedendas, sive in restituendas, neque excedant millionem florenorum Rheni, sexaginta cruciferis pro unoquoque floreno computatis, easque dissolvat, Archiducem pro tali quota penitus indemnem præstando, utque id æquius fiat, delegabuntur ab utraque parte Commissarii statim a subscripto tractatu Pacis, qui ante primæ pensionis solutionem convenient, quænam nomina utrique parti expungenda erunt.

Vicesimo primo: Curabit Rex Christianissimus præfato Domino Archiduci bona fide absque ulla mora & retardatione restitui omnia & singula literaria Documenta cujuscunque illa generis sint, quæ terras eidem restituendas quomodocunque concernunt, quatenus quidem in Cancellaria Regiminis & Camerae Ensisheimianæ Brisaci, tempore deditiois, vel etiam in custodia officialium oppidorum & arcium occupatarum deprehensa sunt, quod si alia Documenta sint publica, quæ totam Austriacam Provinciam pro indivisis spectant, tenebitur Rex Christianissimus de his Archiduci exempla authentica elargiri, quotiescunque de eo fuerit requisitus.

Vicesimo secundo: Pari modo Rex Christianissimus Eminentissimis & Serenissimis Dominis Electoribus & Archi-Episcopis, Moguntinensi, Trevirensi, Coloniensi, Electoribus Bavaricæ, Saxonicæ, Brandenburg: Episcopis Argentoratensi, Spirensi, Basiliensi & Wormariensi, Abbatibus Murbacensi & Luderensi, Ordinis Teutonici & Sancti Johannis Hierosolymitani Commendatoribus, cæterisque omnibus Imperii Statibus cis & ultra Rhe-

Sünffter Theil.

C

num

1647.
Junius.

num sitis per totum Imperium, sive Seculares sive Ecclesiastici sint, tum etiam Nobilibus immediate Imperio subjectis, restituat inter terminos . . . Mensuram a publicatione Pacis, omnes & singulos ad eosdem pertinentes Civitates, Urbes, Oppida, Arces, Castella, Fortalitia, terras, solo Philippiburgo juxta articulum proprium de hoc positum excepto, & absque omni alia prorsus exceptione & reservatione, deductisque inde praesidiis omnia liberae dispositioni dictorum Dominorum Electorum, Archi-Episcoporum, Episcoporum & Abbatum aliorumque immediate Imperio subjectorum, sive Sessionem & Votum in Comitibus Imperialibus publicis habeant sive non habeant, permittat, nulloque unquam tempore eosdem in hac gubernatione turbet, nec etiam praesidia deinceps ipsorum terris, Civitatibus, Arcibus, Castellis imponere praesumat; imprimis vero quoad Ordines Ecclesiasticos casu eveniente liberam Capitulis Electionem permittat, nec quicquam sibi juris circa haec talia sive directe sive indirecte arrogare ausit, idem quoque observabitur circa Abbatis & Monasteria reliqua per Alsaciam Inferiorem sita Sancti Benedicti, Sancti Bernhardi, Sancti Mauri & aliorum Ordinum, quae alias immediate Imperio subjecta fuerunt & etiamnum sunt.

1647.
Junius.

Vicesimo tertio: Ex locis sic, ut praemittitur, pristinis possessoribus & dominis restituendis deducantur omnia praesidia militaria sive nomine Imperatoris & Imperii, sive Regis Christianissimi & Confederatorum vel quocunque alio nomine imposita fuerint intra . . . a tempore, quo utrinque confecta Pacis Instrumenta confirmata fuerint, sine damno & noxa Civium, Incolarum, totiusque Provinciae, ommissis omnibus exactionibus, quae ob non soluta stipendia aut alias militares praetensiones quomodolibet excogitari & tentari possent, nec etiam permittum sit ejusmodi praesidiis abcedentibus quicquam exportare aut avehere, nisi quae ipsorum propria aliunde ab ipsis vel praesidiorum intuitu importata usibusque militum singulariter destinata fuerint, teneantur vero in singulis ejusmodi locis relinquere ea dumtaxat tormenta majora & minora bellica reliquumque apparatus bellicum, annonam militarem, frumenta, cibaria, quae tempore occupationis ibi inventa sunt & adhuc supersunt. Quod autem ad castrum Ehrnbreitstein attinet, postquam a Coronis Foederatis & ceteris omnibus locis hinc inde restituendis praesidia deducta fuerint, idque plene constiterit, Imperator quoque suum praesidium ex dicto Castro Ehrnbreitstein deducet, idque in manus Domini Electoris Trevirensis, ejusdemque Capituli Cathedralis pari potestate pro Caesarea Majestate & Sacro Romano Imperio custodiendum consignabit, quo nomine etiam Capitaneus & novum praesidium ibi constituendum juramento fidelitatis pro Caesare, Electore & Capitulo pariter obstringi debebunt, non obstante ulla pactio, quam Dominus Elector in contrarium fecisse poterat.

Vicesimo quarto: Rex Christianissimus restituat etiam Serenissimo Domino Carolo Duce Lotharingae, totique ejus Domui Ducatum terrasque ad eum pertinentes.

Vicesimo quinto: Libertati quoque utrinque restituantur captivi omnes, qui durante hoc bello ab una vel altera parte capti sunt a tempore publicationis hujus Pacis, absque pretio redemptionis. Ii tamen, qui jam ante de lytro cum suo adversario transegerunt, & sub tali sponsione demissi fuerunt, pactis stare teneantur, ii vero qui de solvendo redemptionis pretio pacto quidem inierunt, nondum tamen dimissi sunt, solutionem praestare non tenebuntur, sed gratis dimitti debent, omnes autem captivi sine differentia, sive lytrum pacti essent, sive non, sumptus durante custodia in se factos persolvere debebunt.

Vi.

1647.
Junius.

Vicesimo sexto: Partium utrinque belligerantium in Imperio Copiæ & Exercitus, statim postquam Pax hæc confirmata & publicata fuerit, dimittantur atque exauctorentur, retento ex iis qui volent & in suos proprios Status traducto eo tantum numero, quem quæque pars pro securitate sua necessarium iudicaverit.

1647.
Junius.

Quod vero ad eorundem militum Satisfactionem spectat, tenebit unaquæque pars belligerans suismer ipsis satisfacere absque dispendio alterius atque ex Imperii finibus sine damno & noxa deducere.

Vicesimo septimo: In hac Pacificatione comprehenduntur & includuntur utriusque Partis communi consensu, a parte quidem Imperatoris & Sacri Romani Imperii, Sanctissimus Dominus Noster Papa Innocentius Decimus, Sancta Sedes Apostolica, Rex Hispaniarum Catholicus, Rex Poloniae, Rex Daniae, Respublica Venetorum, Magnus Dux Hetruriae, omnesque Principes, Duces, Status & Respublicae Italiae, Respublicae item Helvetiorum & Rhetorum, utpote cum Domo Austriaca Fœdere Hæreditario junctorum, quos imposterum Rex Christianissimus neque directe neque indirecte armis turbabit, sed quotiescunque jus sibi aliquod contra quemlibet eorum competere putabit, coram iudicio desuper competente instituendo id deducere & prosequi tenebitur.

Vicesimo octavo: Ex parte vero Regis Christianissimi comprehenduntur Regina, Regnumque Sueciae.

Vicesimo nono: Quod si post initam & conclusam atque hinc inde confirmatam Pacem contigerit ulli partium vel fœderatorum vel adhærentium ea, quæ in supradictis Articulis promissa sunt, ab amica vel adversa parte non servari, nec ea res intra spatium trium annorum à tempore contraventionis computandorum amicabiliter aut juris disceptatione componi & terminari possit, quæ quidem omnino ne statim ad arma concurratur sed Christiano sanguini parcat, ante omnia tentari debet; teneantur tam una quam altera pars atque utriusque partis fœderati & adhærentes, junctis cum parte læsa consiliis viribusque arma sumere, sine mora aut tergiversatione ad repellendam injuriam statim atque post dictum spatium conventum & amissam legitimæ cognitionis aut amicabilis compositionis spem, ab injuriam passio fuerunt admoniti.

Tricesimo: Ne tamen hinc Imperialis Regiæque potestatis & jurisdictionis, quam vel Imperatori in Imperio suisque Regnis & terris hæreditariis vel Regi Christianissimo in Regno Galliarum, quæ Imperatoris, Regis Principatus liberi sunt, competere de jure vel consuetudine & statutis Imperii Regnorumque & Principatuum possunt, confusio aut imminutio iudicatur; Declaratum esto hinc mutuam & reciprocam manutentionem, principaliter inter ipsas duntaxat partes principales belligerantes locum habere, de cætero verò controversias & lites omnes tam publicas quam privatas, tam in Imperio Romano, Regnis Terrisque hæreditariis Imperatoris, quam in Regno Galliarum juxta patrias leges & constitutiones, sanctiones, usum & consuetudinem ventilari, deduci, definiri, executioni mandari aut amicabiliter componi debere, absque eo quod vel Imperator rebus se Gallicis vel Rex Christianissimus rebus se Imperii aut aliis immiscere, cursumque justitiæ vel amicabilis compositionis quomodolibet instituendæ turbare aut impedire possit.

Tricesimo primo: Quod si autem inter quosdam Imperii Status orta controversia tanti momenti esse deprehendatur, ut inde Pax publica turbari, bellumque concitari posse timeatur, Augustissimus Imperator de Consilio

Fünftes Theil.

C 2

Ele.

1647. Junius. Electorum publica Comitia indicere, causamque Imperii Ordinibus examinandam proponere poterit, ad ineundam rationem & modum, quo terminari Paxque publica conservari queat. 1647. Junius.

Tricesimo secundo: Quod vero ad ipsas partes Principales, Imperatorem scilicet, Electores, Principes, Status & Ordines Imperii, eorumque Fœderatos & Socios, Assistentesque ex una, Regem dein Christianissimum ejusque Fœderatos & Adhærentes ex altera parte attinet: Siquidem inter eos futuro tempore aliqua controversia nascatur, aut ab alterutra parte huic Pacificationi contraveniatur, ad partis læsæ admonitionem de amabili compositione instituenda, vel de arbitris eligendis statum sese declarare debebit, ut postea de utriusque partis consensu vel ad instituendum arbitrium, vel ad tractandam compositionem amicabilem conveniri, atque intra præfatum tempus controversia omnis decidi & concordari possit.

Tricesimo tertio: Et quo hæc omnia majorem & inviolabilem accipiant firmitatem, non solum hoc Instrumentum ab Imperatore, Ordinumque Imperii Deputatis huic Congressui assistentibus & Rege Christianissimo sed etiam in proximis Imperii Comitibus intra celebrandis, ab omnibus Electoribus, Principibus, Ordinibusque Imperii, pariterque in publico Ordinum Galliarum conventu intra idem tempus instituendo confirmari, & talis confirmationis Documenta, statim solutis ejusmodi conventibus utrinque transmitti & commutari debebunt, interea tamen, ut deinceps semper, etiam si hæc confirmationes & commutationes, quacunque de causa prolongari contingat, omnia quæ superius pacta conventa & memorata sunt, plenam firmitatem habento ac inviolabiliter utrinque observantur.

Hi igitur omnes & singuli hucusque descripti Pacificationis Articuli prout singulariter singuli sonant, per supra nominatos Plenipotentiarios tractati, concordati & stipulata manu nomine, jussu & potestate eorum, quorum in ingressu Instrumenti mentio fit, promissi ac transacti sunt, qui Deputati ac Plenipotentiarium virtute suarum Plenipotentiarum infra scriptarum, promiserunt & promittunt, sub obligatione omnium & singulorum honorum presentium & futurorum ad ipsorum Dominos spectantium, quod dicti ipsorum Domini, Imperator & Rex Galliarum, omnes & singulos Articulos supra positos observabunt, observarique curabunt & adimplebunt, ac Diplomata confirmatoria invicem expediri mandabunt, in quibus totum hoc Pacis Instrumentum de verbo ad verbum insertum sit, quæ Diplomata etiam intra a data hujus Instrumenti computandos, per dictos Plenipotentiarios hic Monasterii exhiberi atque inter se mutuo commutari debebunt: omnia sincere, bona fide, absque dolo & fraude. In quorum omnium fidem dicti Plenipotentiarium hunc Pacis Tractatum propriis manibus, nomina sua propria apponendo subscriperunt, sigillisque suis muniri fecerunt. Actum Monasterii Westphalorum, die

Inferantur singulorum Plenipotentiarum &c.

§. II.

Die Fran-
sen cuncti-
ren mit ihrem
Gegen-Pro-
ject.

Auf dieses Project aber ließen sich die Fran-
gosen mit ihrem Gegen-Project so
gleich nicht vernehmen, sondern verlangten,
es müßten vorher noch zusehends zwey

Puncten reguliret werden, nemlich er-
stens die Hessen-Casselsche Satisfaction,
und zweitens, daß der Kayser, auch nicht
intireu seiner Erb-Lande, der Erone
Spa